

vårdbyggnad

FORUM 10 ÅR

**Verksamhetens utveckling under
åren 1993 – 2002**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sida
Historik	3 - 6
Forums mötesplatser	6 - 7
Forsknings- och utvecklingsarbete	7 - 9
Fortbildning av arkitekter	9
Arkitekturpris	9
Föreningens medlemsutveckling och administration	9 - 10
Avslutning	10 - 11
Bilaga	
Förteckning över styrelseledamöter	12

Historik

Forum för vårdbyggnad initierades som en seminariereserie inom arkitektursektionen vid Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.

De som då fokuserade vårdbyggnadsfrågorna var arkitekt Göran Hultén, anställd vid SPRI (Sjukvårdens Planerings och Rationaliserings Institut) och docent vid KTH samt professor Sven Thiberg, arkitekt, KTH.

”Forum för vårdbyggnadsforskning ska utgöra en plattform för diskussion, utvecklingsarbete och forskning där intressenter från olika sektioner av vården kan bygga upp sin kompetens och samtidigt bidra till att erfarenheter samlas in och nyttiggörs”
(ett citat ur Nyhetsbrev Nr 2 maj 1993)

Forum var tänkt som en informell verksamhet som skulle få växa fram. Ett ”nyhetsbrev” skulle hålla samman verksamheten. Forum skulle med sin knytning till KTH kunna ”utgöra en katalysator i arkitektutbildningen vid KTH”.

De inledande seminarierna under 1993 hade följande teman:

- Den framtida sjukvården samt redovisning av tre förnyelseprojekt.
- Sjukvårdens strukturfrågor samt utvärdering av vårdmiljöer.
- Medicinsk teknisk utveckling

Seminarierna hölls på KTH och var så välbesökta att Sven Thiberg i sin ledare i Nyhetsbrev nr 4, november 1993, uttrycker ”Vi som hittills svarat för Forum är glatt överraskade över gensvaret under det första verksamhetsåret. Vi inser att Forum kan svara mot ett utbrett behov av uppdatering, orientering, fördjupning och debatt. Vi känner ansvaret för initiativet och bävar något inför de förväntningar som ställs”.

Hösten 1993 skickade Sven Thiberg och Göran Hultén ett brev till Rektor för KTH och förbundsdirektörerna vid Kommun- och Landstingsförbund med inbjudan att ingå som medlem i Forum.

Organisationsformen tänktes ursprungligen som en stiftelse med en styrelse om fem personer från sjukvårdens huvudmän samt intresserade personer och organisationer. Verksamheten avsågs finansieras via medlemskap. Brevet resulterade i en uppvaktning av det nybildade Fastighetsrådet vid Landstingsförbundet, som då representerades av Lars Andersson, Örebro, Martin Bergdahl, Dalarna, Jan Broman, Sörmland, Magnus Holmgren, Stockholm och Otto Renström, Göteborgs sjukvård. Ordförande var Kjell Eriksson och sekreterare Leif Tegman, Landstingsförbundet.

Fastighetsrådet var nybildat som ”ersättning” för den lokalplaneringsverksamhet, byggnadsavdelning, som tidigare funnits inom SPRI och från slutet av 80-talet beslutats avvecklas.

Fastighetsrådet sökte efter en länk till forskningen och resurser för utveckling. Idén med FORUM blev det komplement som saknades varför inbjudan utgick i december 1993 till samtliga landstingens fastighetschefer om medlemskap i föreningen FORUM för VÅRDBYGGNADS-FORSKNING.

Föreningens första styrelsemöte hölls den 10 februari 1994, då stadgar antogs och styrelse utsågs.

Ordförande	Sven Thiberg	KTH
ledamöter	Leif Tegman	Landstingsförbundet
	Martin Bergdahl	Dalarna
	Sven-Erik Lundh	Östergötland
Sekreterare	Göran Hultén	SPRI/KTH
Administratör	Alan Dilani	KTH

Föreningens målsättning angavs som:

- samla forsknings- och utvecklingsintresserade till samarbete, stöd och stimulans,
- erbjuda en mötesplats för forskare och praktiker som är intresserade av forskning och utveckling,
- samla litteratur och informationsmaterial samt verka för att innehållet i detta sprids,
- ta initiativ till att byggande för vård och omsorg uppmärksammas i arkitektutbildningen,
- initiera forsknings- och utvecklingsprojekt.

Ide´n att samla litteratur i likhet med den tidigare så kallade SPRI´s byggbank blev aldrig verklighet.

Föreningens fokus i början blev istället att samla intresserade till seminarier inom vårdbyggnadsområdet

Föreningens seminarier under 1994 var mycket välbesökta med över hundra deltagare per seminarie. Vårens tema var, Sjukhusplanering i Norden. Seminariet hölls i primitiv lokal på KTH utan högtalare.

Höstens tema var, Om- eller nybyggnad och seminariet hölls denna gång i nybyggd aula på KTH.

Under 1994 genomfördes också en utbildning för lokalplanerare under med Solveig Fridell som ansvarig.

Styrelsen utökades vid ett extra medlemsmöte november 1994 med ledamöterna:

Gunilla Kullinger	Uppsala
Inga-Lill Nilsson	Kalmar
Håkan Josefsson	White, Göteborg

Forums första verksamhetsplan blev den som antogs för 1995 och i denna angavs av dess ordförande Sven Thiberg inriktningen av Forums verksamhet.:

- Kvalificerade konferenser med internationella utblickar.
- Fördjupade seminarier.
- Levande kompetenscenter baserat på nätverk av resurspersoner.
- Utvecklingsarbete och forskning med systematisk erfarenhetsinsamling.
- Utbildning erbjuds KTHs elever och externa målgrupper.
- Ekonomiskt stöd från ”fältet”.

Under våren 1995 drabbades föreningen av en kris inom administrationen som bland annat medförde att ingen vårkonferens genomfördes detta år. Alan Dilani ersattes i administrationen med Jan-Fredrik Högstedt.

Höstkonferensen som hölls på Högberga, Lidingö hade temat ”Patientens framtid mellan vision och antivision”.

Årsmötet 1995 antog reviderade stadgar om utökad styrelse till 13 ledamöter, förutom ordförande och vice ordförande.

Forums styrelseledamöter redovisas i bilaga 1.

Hittills har sammanlagt 36 personer varit engagerade i Forums styrelse Under åren.

Bilaga

Medlemsantalet det första hela verksamhetsåret var 25, varav 17 landsting och 7 arkitektkontor förutom Landstingsförbundet.

Under 1995 genomfördes det första examensarbetet av Magnus Cramer KTH-A med titeln ”Behandlingshem inom psykiatri”.

Forums mötesplatser

En huvuduppgift för Forum alltsedan starten har varit att erbjuda mötesplats för forskare och praktiker inom vårdbyggnadsområdet samt att därigenom också sprida resultat av utvecklingsarbete.

Forums konferenser och seminarier har därvid varit betydelsefulla och populära.

Varje år har såväl vår- som höstkonferens genomförts. Undantag 1995 då enbart en höstkonferens hölls.

Olika teman har oftast profilerat konferenserna t ex

Det gröna sjukhuset

Barnet i sjukvården

Miljön omkring oss

Vision Östergötland

Rum för möten

Människan i vården

Vården i morgondagens samhälle

Vårdbyggnader i Norden

Konferenserna har som regel varit endagars på våren och två dagar för höstkonferensen.

Deltagarantalet har varit mycket stabilt med ca 60 – 70 deltagare på de vårkonferenser som omfattat en dag och något fler 70 – 100 deltagare vid tvådagarskonferenserna på hösten. Max var 2001 då vårkonferensen hölls i Göteborg under tre dagar med 126 deltagare.

Konferenserna har dels tjänat som tillfälle för kvalificerad kunskapsförmedling med framstående föredragshållare men också som fördjupningsseminarier där deltagarna i mindre grupper sökt och prövat framgångstrender. Konferenserna har också tjänat som informationsplats för föreningens övriga verksamhet.

Ett stort steg togs våren 2003 då en samnordisk konferens hölls i Oslo med över 250 deltagare.

Till Forums mötesplatser kan också räknas föreningens hemsida som öppnades 2000, med adress www.vardbyggnad.nu

Forsknings- och utvecklingsarbete

Forums grundidé var att kunna vila på ena benet i praktikens verklighet inom vården och det andra benet inom forskningen och utbildningen. Detta var filosofin från Fastighetsrådet 1993 när kontakten stärktes mot KTH.

Denna tanke fanns också hos professor Sven Thiberg och uttrycktes i hans ledare i nyhetsbrevet nr 5 mars 1994.

”Fastän utformning av vårdbyggnader tillhör de svåraste arkitektuppgifterna finns ingen särskild utbildning eller specialkurs inriktad på vårdområdet vid landets arkitektskolor. Ingen professor i ”gestaltämnen” har egen erfarenhet av sjukhusplanering .....

Forum kan varken bilda skola eller forskningsråd. Men Forum kan ge eftertryck åt krav från den s k ”vårdapparaten” både på ökad kompetens hos planerarna genom utbildning och fortbildning och på ökad spjutspetskunskap om det som sker i det som synes ske .....

Utan krav från ”fältet” rubbas varken utbildning- eller forskningsbyråkrati. Vilka krav vill Forum ställa?”

Citat Nyhetsbrev Nr 5 mars 1994

Något planerat inslag i grundutbildningen vid KTH kom aldrig till stånd under dessa första år. Förutom de öppna seminarier som genomfördes med stort deltagarantal på KTH, arrangerades en 5- poängskurs i lokalplanering med Solveig Fridell som ansvarig 1994 samt ett examensarbete genomfördes 1995.

Under 1996 startade därför diskussionerna i styrelsen om inrättandet av en adjungerad professor i vårdbyggnad vid någon av landets tre arkitekt högskolor. Erbjudande gick ut till skolorna och överläggningar skedde med respektive skola som redovisade sina olika koncept.

Styrelsen enades under början av 1997 om att samverka med Chalmers i frågan. En sökkommitté etablerades mellan Forum och Chalmers och sökprocessen för kandidat pågick under våren 1997.

Efter många turer i den akademiska världen och mycken möda från de utvalda från Forum, särskilt Lennart Ring och Martin Bergdahl, kunde så landets första professor i vårdbyggnadsforskning tillträda 1 maj 1998 vid Chalmers arkitektursektion. Ett avtal om en 40 % tjänst hade överenskommit.

Till Åke Wiklunds stöd skapades ett särskilt branschråd med representanter från Forum och Chalmers. Detta råd har sedan starten följt och stöttat utvecklingen på Chalmers inom området.

Ledamöter i branschrådet har varit

Lennart Ring ordf.	Västfastigheter
Martin Bergdahl	Dalarna
Gunilla Kullinger	Uppsala/LOCUM
Gösta Jedberger	Praktikertjänst
Jan-Åke Granath	CTH
Hans Bjur/Hans Lindgren	CTH
Jan Paulsson	CTH

Åke Wiklund har lyckats etablera sig och vårdbyggnadsfrågorna inom såväl grundutbildningen som forskningen. Åkes första 3-års period förlängdes 2001 med ytterligare 3 år.

Tillströmningen av elever till Åkes kurser och projekt har varit större än väntat. Åke har också själv blivit korad till skolans bästa lärare 2002.

Projekt erbjuds eleverna i såväl årskurs 2 som 4. Glädjande nog har vissa år flertalet sistaårselever valt Åkes vårdbyggnadsprojekt bland övriga lockande projektutbud för sin fortsättningskurs.

Åtta olika examensarbeten har genomförts av sammanlagt 13 elever. Forskningen har etablerats, 2003 finns inte mindre än tre doktorander inom ämnet.

Framgången på Chalmers har sporrat styrelsen att nu också försöka få såväl KTH som Lund att erbjuda elever och forskare undervisning med inslag från vård och omsorg. Störst respons har hittills mötts från KTH.

Fortbildning av arkitekter

Det tredje syftet med Forums verksamhet är att erbjuda fortbildning för yrkesverksamma inom vårdbyggnadsområdet. Den första kursen arrangerades som ovan angivits 1994 på KTH under ansvar av Solveig Fridell som disputerat vid KTH. Kursen omfattade två veckor.

Via samverkan med Nordiska Hälsovårdshögskolan i Göteborg erbjuds 2001 en 5-poängskurs i Lokalplanering av vårdlokaler. Kursen har upprepats 2002 och 2003 med ca 25 deltagare per omgång. Kursen omfattar fem veckor. Målgrupp är landstingens lokalplanerare, sjukhusarkitekter och vårdpersonal i klinikledning.

Arkitekturpris

Forum vill apostrofera de första 10 åren med inrättandet av ett arkitekturpris för vårdbyggnad. Detta ska vara ett led i arbetet att påskynda utvecklingen av goda vårdmiljöer. Priset som delas ut första gången hösten 2003 ska tilldelas den eller de som skapat ”bästa lokal som kombinerar arkitektur, ekologi, vårdarbete och ekonomi på ett föredömligt sätt”. Priset avses delas ut vart annat år.

Föreningens medlemsutveckling och administration

Inbjudan till medlemskap utgick till en början till landstingens fastighetschefer. Dessa som ansvariga för vårdens lokaler sågs som primära avnämare av Forums verksamhet. Därefter naturligtvis yrkesverksamma sjukhusarkitekter. Vid starten hade föreningen 25 medlemmar fördelat på 17 landsting och sju arkitektkontor samt Landstingsförbundet.

Medlemsavgiften var 12 000,- per år för landstingen och 3 000,- för arkitektföretag. Landstingsförbundet markerade sitt stöd med 50 000,- per år.

Medlemsantalet har sedan ökat väsentligt så att för 2002, är förutom samtliga landstings fastighetsföretag även 18 arkitektföretag, två privata vårdgivare och ett industriföretag medlemmar. Sammanlagt 51 medlemmar och därmed har en dubblering skett sedan starten för 10 år sedan.

Föreningens ekonomi var synnerligen otrygg under de första åren. För att kunna garantera tjänsten som professor tvingades föreningen sedan 1997 att tillämpa treårsavtal med medlemmarna.

Administrationen har upprätthållits med anlitate konsulenter. Dessa har varit:

Göran Hultén	1994 – 1995
Jan-Fredrik Högstedt	1995 – 1998-06
Mårten Sandin	1998-07-2002-06
Gunilla Kullinger	2002-07-

Föreningens nyhetsbrev har gått ut med ca 4 nummer per år.

Forums ordförande har varit:

Professor	Sven Thiberg, KTH	1994-1996
Arkitekt	Anders Melin, FFNS	1997-1998
Utv. chef	Lennart Ring, Västfast.	1998-

Avslutning

Forum för vårdbyggnadsforskning har etablerats. Skapandet och tillblivelsen av Forum har varit utmanande, spännande, frustrerande och roligt. Efter de första trevande och svåra åren har föreningen utvecklats till en organisation av respekt, stabilitet och framgång.

Verksamhetens arrangemang lockar en stadigt ökat antal intresserade.

Etablering av vårdbyggnadsfrågorna inom landets undervisning och forskning pågår. En akademisk fortbildning finns för yrkesverksamma planerare.

Det nationella nätverket har också utvidgats till ett nordiskt.

Förutsättningarna finns nu att Forum kan bidra till att skapa den goda vårdmiljön i landets bebyggelse och arbetsrum. Resultatet är beroende av medlemmarnas engagemang och fortsatta goda vilja.

Summerat av en som haft förmånen att få vara med under hela processen hittills.

Falun mars 2003

Martin Bergdahl
på uppdrag av Forums styrelse

**Forum för vårdbyggnadsforskning
Föreningens styrelseledamöter t o m 2003**

Sven Thiberg	KTH	1994 – 1996
Martin Bergdahl	Dalarna	1994 –
Sven-Erik Lundh	Östergötland	1994 – 1996
Leif Tegman	Landstingsförbundet	1994 – 1996
Gunilla Kullinger	Uppsala	1995 – 2001
Håkan Josefsson	White	1995 – 1996
Inga-Lill Nilsson	Kalmar	1995 – 1999
Anders Melin	FFNS	1996 –
Klas-Olov Skoog	Östergötland	1996 – 1998
Lennart Ring	Bohuslän	1996 –
Tage Isaksson	NAB	1996 – 1998
Maj-Britt Hägersten	Västernorrland	1996 – 1997
Ia Belfrage	White	1997 – 1999
Mårten Sandin	Gävleborg	1997 – 1999
Bengt Holmberg	Stockholm	1997 – 1999
P-O Sandman	Västerbotten	1997 – 1998
Margareta Elmfors	Örebro högsk.	1998 – 2000
Anette Atterheim-Lindgren	Landstingsförbundet	1998 – 2000
Kurt Feldman	Carlstedt	1998 – 2002
Agneta Philipson	White	1999 – 2001
Robert Sinclair	Göteborg HoS	1999 – 2001
Eva Bäck	Högskolan Dalarna	1999 – 2001
Mats Larsson	Landstingsförbundet	2000 – 2002
Alice Lindström	Skåne	2000 –
Per Lagheim	LOCUM	2000 –
Gösta Jedberger	Praktikertjänst	2000 – 2002
Birgitta Göthman	Östergötland	2000 – 2001
Eva Berg	White	2001 –
Anna-Carin Dahlberg	Västerbotten	2001 –
Karin Nyqvist	Östergötland	2001 – 2002
Annika Skott	Göteborgs Universitet	2001 –
Erna Gustavsson	BLP Ark	2002 –
Ann-Marie Skantz	Sörmland	2002 –
Stefan Svensson	Pyramiden Ark	2002 –
Jonas Diurlin	Värmland	2002 –
Klas Lindgren	Östergötland	2002 –
Ordföranden		
Sven Thiberg	KTH	1994 – 1996
Anders Melin	FFNS	1996 – 1998
Lennart Ring	Västfastigheter	1998 -